

2º Batxillerat

Història de l'Art

Art clàssic: Grècia i Roma

ÍNDEX

1. Altar de Zeus a Pèrgam
2. Laocoont i els seus fills
3. Maison Carrée
4. Retrat eqüestre de Marc Aureli.

1. ALTAR DE ZEUS A PÈRGAM

Títol	altar de zeus
Autor	desconegut
Cronologia	190-160 a.C
Tipologia	altar
Material	marbre
Estil	grec hel·lenístic
Localització	Pergamonmuseum (Berlín)

CONTEXT HISTÒRIC I CULTURAL

Pel que fa al context històric, l'obra es situa a la Grècia Hel·lenística (323-21 a.C.), període en què Grècia exporta el seu refinatge cultural a diferents regnes macedonis, fins que es absorbida per l'Imperi Romà. La mort d'Alexandre el Gran fragmentà l'imperi macedoni en diversos regnes, i la cultura de l'antiga Grècia es va traslladar cap a orient.

DESCRIPCIÓ FORMAL

En origen, l'altar de Zeus constava d'un podi de planta quadrangular de 7 metres d'alçada, sobre el que s'erigia una columnata jònica amb entaulament i coberta plana -decorada amb diversos animals fantàstics i mitològics-, que a la façana oest en forma de "U" i deixava al mig una escalinata impressionant, Aquesta escalinata, que a la part baixa envoltava tot el podi, conduïa a un pati interior tancat. D'una altra banda pel que fa a la decoració escultòrica teniem les parets exteriors del podi que estaven decorades amb un fris continu d'alt relleu de més de 120 metres de llargada, i el pati interior, amb un fris esculpit igualment, de temàtica mitològica. De tot el conjunt només n'ha arribat als nostres dies la façana amb parts del fris exterior amb escenes de la Gigantomàquia dins la manera expressiva i dinàmica de la estatuària hel·lenística.

ENTORN I INTEGRACIÓ URBANÍSTICA

L'Altar de Zeus estava construït a la part superior de l'Acròpoli de Pèrgam (actual població de Bergama, a Turquia). La façana principal del monument, avui destruït en part, es conserva al Pergamonmuseum.

FUNCIÓ, CONTINGUT I SIGNIFICAT

La funció d'aquesta obra arquitectònica és al pati interior un altar pels sacrificis.

Durant el període hel·lenístic l'altar adquireix entitat arquitectònica fins esdevenir un monument gairebé independent. L'*altar de Zeus* a Pèrgam és l'expressió màxima d'aquesta evolució.

L'*altar de Zeus* està decorat amb dos frisos: un d'interior sota el pòrtic, dedicat al presumpte fundador del llinatge atàlida, Tèlef, fill d'Hèracles i un altre d'exterior de gairebé 200m (en origen) i que presenta la gigantomàquia, és a dir, la lluita dels déus olímpics -l'ordre- contra els gegants -el caos-.

L'elecció d'aquesta temàtica no és casual, perquè té la finalitat d'associar la victòria del poble atàlida (identificat amb els déus) sobre els bàrbars gàlates (identificats amb els gegants). Zeus, que és agafat com a model del rei Èumenes II, i Atena, deessa protectora de la ciutat, de la saviesa i de l'estratègia de guerra, són els personatges que adquireixen un paper més significatiu en aquest fris.

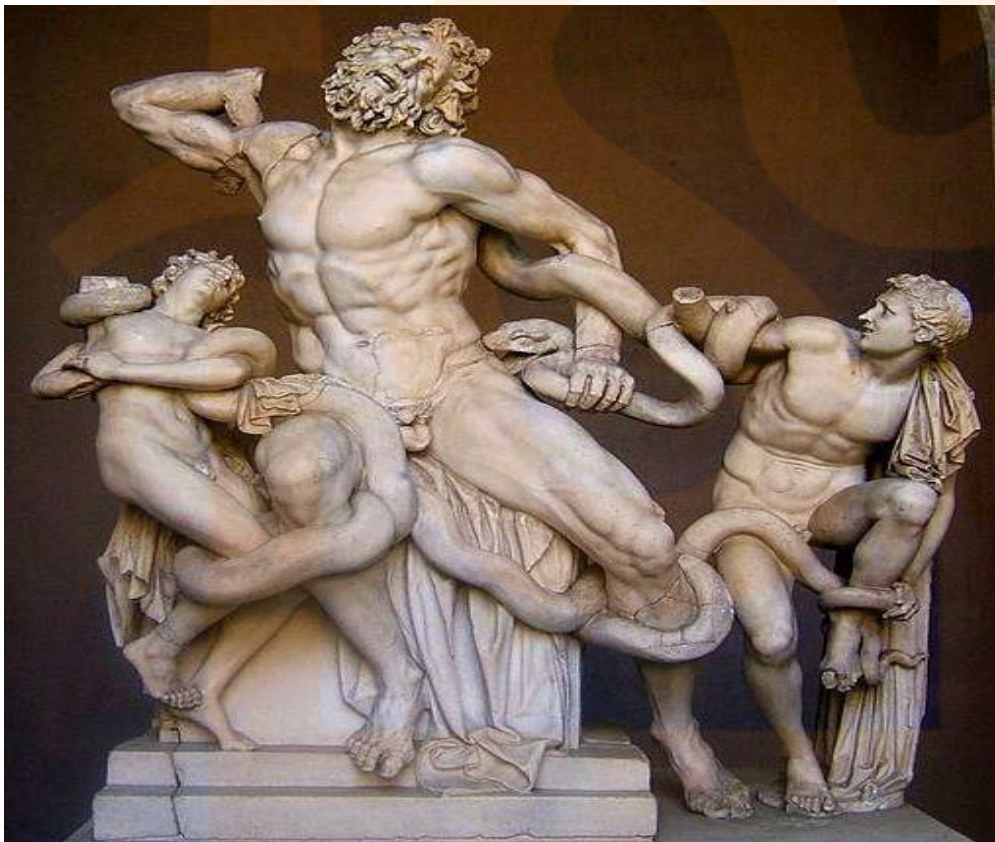
MODELS I INFLUÈNCIES

L'*altar de Zeus* a Pèrgam va ser el més gran de l'Antiguitat; presenta un podi enorme, que eleva el fris escultòric, i una escalinata monumental que, en certa manera, va prendre com a model l'altar de Zeus a Olímpia.

---

l'aparició per primera vegada de paisatge de fons al fris de Tèlef i el model narratiu de les escenes fan d'aquests frisos un precedent clar de la **Columna Trajana**.

LAOCOONT I ELS SEUS FILLS

Ens trobem davant de l'escultura de *Laocoont i els seus fills*, dels autors Agesandre, Polidor i Atenodor de Rodes, datada al segle III-II aC, pertany a l'etapa hel·lenística dintre de l'art grec. L'obra original està feta de bronze, en canvi la còpia, aquella que es troba als Museus Vaticans en Roma, és de marbre.

A partir de la mort d'Alexandre el Gran en el 323 a. C. la unitat grega desapareix sota els nous regnes hel·lenístics, amb la fractura política es dona també una fractura cultural i desapareixen els criteris estètics clàssics de proporció i harmonia i de bellesa ideal i les manifestacions artístiques tendeixen a fondre amb les formes tradicionals de cada territori .

L'escultura de tema mitològic narra un passatge de la Guerra de Troia, segons la Eneida de Virgili, Laocoont va avisar als troians i al seu rei Príamo de l'engany que suposava el cavall de fusta construïts pels grecs, i que es tractava d'una mentida d'Odiseu, Apolo com a càstig per descobrir l'engany, va enviar dos serps marines per matar als seus fills, en l'escena podem veure com Laocoont acudeix a socórrer als seus fills atacats per les serps.

És una escultura exempta, de ple volum, encara que sembla que s'haja fet per ser vista des d'un únic punt de vista, com es mostra a la fotografia. La seva composició és asimètrica, fet que dona dinamisme i expressivitat; té forma piramidal, on predomina una diagonal des del peu esquerre de l'Laocoont fins a la seva colze dret, el que sens dubte contribueix a desequilibrar la imatge i dotar de més dramatisme a l'escena, i encara es veu més reforçat per les serps, que fan de nexa d'unió entre les figures. Els cossos estan perfectament proporcionats, encara que la grandària de l'Laocoont sembla exageradament desproporcionat en la seva mida si ho comparem amb el dels seus fills. Apareixen dues diagonals més que dominen la composició i són les mirades que es creuen entre els personatges. La composició té gran moviment on dominen les diagonals i les formes corbes, com és el cas de la serp, i també l'espiral o escorç que s'adverteix en el gir de el cos de l'Laocoont.

L'escultura va ser descoberta al segle XVI, en els indrets on havia estat situada una vila de Neró, es creu, que l'escultura va tenir una funció decorativa en la vila de l'emperador, i simplement té la funció de narrar l'escena de l'Eneida, sense que es derive cap altre significat metafòric del relat virgilià.

El Laocoont, descobert al segle XVI en unes excavacions va tenir gran influència en artistes d'aquella època com Miguel Ángel i fins i tot més encara durant el Barroc

---

amb autors com Bernini (es veu molt reflexat a l'obra de *El rapto de Perséphone* o *Proserpina*).

MAISON CARRÉE

Títol	Maison Carrée
Autor	desconegut

Cronologia	16 a.C
Tipologia	temple
Material	pedra calcària
Estil	romà imperial
Localització	Nimes (França)

La romanització (la transmissió a tots el territoris conquerits dels mateixos trets polítics, econòmics i socials) va ser un període important en aquesta època, la seua presència en esta ciutat del sud de França indica l'alt procés de romanització a tot el mediterrani durant els segles de denominació de l'Imperi Romà, en el que Agripa, familiar de l'emperador, va manar fer el panteó de Roma com a signe de poder.

Aquest temple s'aixeca sobre una escalinata amb podi, té un pòrtic hexàstil de 6 columnes corinti amb flors d'acant al seu capitell, són esveltes, primes i altes. Les columnes sostenen un fris llis amb un frontó amb dues vessants.

Al seu interior trobem una cel·la central, el Panteó manca d'opistòdom perquè els romans no li donaven importància a diferència dels grecs.

El panteó és un temple perípter amb 8 columnes adossades de planta rectangular.

El Panteó Romà està ubicat actualment al centre de la ciutat de Nimes (França), antigament formava part del fòrum romà.

Va ser un temple dedicat als Déus que agripa va manar construir com a signe de poder. Els romans ere molt ostentosos i els temples eren més per demostrar poder que per ofrenes a Déus mitològics.

Carrée va tenir una influència important durant el Renaixement, en la construcció dels temples neoclàssics, com l'església de La Medelaine de París.

El temple té influències atrusques (té el temple precedit d'unes escales). També vegem l'estil romà imperial.

RETRAT EQÜESTRE DE MARC AURELI

Títol	Escultura eqüestre de Marc Aureli
Autor	desconegut
Cronologia	segle II (176 d.C)
Tipologia	retrat eqüestre
Material	bronze daurat
Estil	romà imperial
Localització	Palazzo dei Conservatori del Musei Capitolini. (ROMA)

Ens situem en el context històric del període imperial de romà (31 aC-476 d.C). Marc aureli fou el cinquè emperador de la dinastia antonina, etapa durant la qual Roma va assolir la seua màxima expansió territorial i la seua màxima prosperitat econòmica i cultural.

En aquest sentit es va dur a terme una gran producció de retrats i escultures, moltes de les quals tenien una marcada intenció d'exalçar les virtuts dels cavallers romans, una classe social de gran prestigi, també anomenada *equites* o classe eqüestre.

Damunt d'un podi s'aixeca la figura de Marc Aureli que munta un cavall. El retrat s'allunya dels models heretats del període clàssic grec. L'escultor confereix al personatge un caràcter de proximitat i transcendència i posa molta cura en els detalls fisonòmics. Són exemples clars d'aquest treball minuciós la reproducció dels cabells i la barba i dels trets facials, així com la riquesa dels detalls en el cap del cavall. També és molt remarcable el detallisme aconseguit en la reproducció dels plecs de les robes.

En conjunt dóna una sensació de serenitat i equilibri compositiu gràcies a la contenció de moviment en el cavall, que, tot i tenir una pota aixecada s'aguanta fermament a terra damunt de les altres tres.

El tema central de l'escultura és la demostració del poder imperial (l'ostentació) i de la magnificència de caràcter diví de l'emperador.

Algunes cròniques medievals expliquen que sota la pota del cavall i havia esculpit un rei bàrbar, ajupit i amb les mans lligades a l'esquena. Aquesta petita figura no tenia cap funció de suport i potser devia tenir com a funció principal mostrar Marc Aureli com a emperador victoriós.

Aquesta obra fou realitzada amb motiu de la conquesta de dues capitals dels parts entre els anys 161 i 166: Selèucia del Tigris i Ctesifont.

El monument de Marc Aureli es cenyeix al model original romà d'escultura eqüestre consistent a representar l'emperador a cavall en el moment de passar la revista militar, amb el braç aixecat per saludar al poble o l'exèrcit.